

SZERKESZTIK:
Dr. HUBAY KÁROLY, KESZLER JÓZSEF, SCHÜTZ MIKSA.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP
Évenként 20 ív zenemelléklettel; több arckép- és képzőművészeti melléklettel.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Váci-utca 3. sz.

TARTALOM.

IRODALOM: IRMEY FERENCZ: *Két új regény.* — Irodalmi hírek.
ZENE: *Zenetanári seminarium és egyházi énekeseket képző intézet.* — *Javaslat.* — Zenészeti hírek.
SZÍNHÁZ: Színházi hírek.
KÉPZŐMŰVÉSZET: *Az országos képzőművészeti társulat közgyűlése.* — Képzőművészeti hírek.

KÉT ÚJ REGÉNY.

»A vármegye szava.« Regény. Írta KVASSAI EDE. A Petőfi-társaság kiadása. — »Sütét pontok.« Regény. Írta KVASSAINÉ KUN MELANIE.

Az írói tulajdonjog szabályozásából jelentékeny hatást várhatunk irodalmunkra, nevezetesen a regényirodalom felvirágzását. Az új törvény vissza fogja szorítani a sajtóból a francia regényeket és ezek helyébe fognak lépni a hazai erők jobb-rosszabb eredeti műveikkel.

De képesek leszünk-e eleget tenni a nagy keresletnek, továbbá az igényeknek; mert a francia regények, melyek érzékizgató és érdekfeszítő bonyodalmakkal mindig lekötik az olvasó figyelmét, nagyon elkényeztetették a közönséget. Míg a francia harmadrangú regényíró is nem mellőz valamely társadalmi kérdést, problémát, egy kis kötetben nagy és leleményes mesével mulattat, érdekes és korszerű alakokat léptet föl, és el nem mulasztja a nagy közönség előtt kedvelt életrajzokat, mi eddig inkább csak rajzokkal és rajzozásokkal kedveskedtünk neki, mikor pedig már ebből is kifogytunk, elégnék tartottuk az ugynevezett csevegést is egy-egy kefelevonatban. Íróink a nagyobb mesealkotást egészen elhanyagolták, azt kizárólag Jókaira bízván, mivel úgy sem versenyezhettek volna.

Most pedig itt már az ideje, hogy a rajz letűnjék, hogy tehetségesebb íróink örökké az esti lapokban csevegjenek; egész művekre lesz szükségünk, melyeket mindenki megelégedéssel olvashat, mert a magyar publikum végre, bármily ügyesek és szellemesek legyenek a francziák a regényalkotásban, megújja a marquis és hercegnőket, a nihilistákat és idegen criminalis eseteket és saját hazájáról és társadalmáról óhajtaná regényeket olvasni.

És hogy ily tehetségeknek nem vagyunk hiájával, bizonyítja az előttünk fekvő két regény.

Kvassay Edét mint regényírókat már jól ismeri az olvasó. Műveiben az előkelő világ szerepel, melyet jól ismer és jól is portrairit. Jelen regény azonban külön dicséretet érdemel, mert szerzőnk valóban nagyot haladt.

»A vármegye szava« visszavezet minket ama nem oly rég letűnt időbe, melyre még jól emlékezhetünk; a Bach-korszak után újra úbredő vármegyei életbe, annak pezsgő életével és komikus vonásaival, midőn Garibaldi, Kossuth, Deák, gr. Teleki László nevével visszhangzott minden, magyar törvény és alkotmány helyreállításáról szolt minden, sok drága és olesó hazafiság szerepelt, és természetesen kegyetlenül szidták Bach volt magyar hivatalnokait.

A politikai élet központjai a megyék voltak, és egy ilyen megyét mutat be Kvassay az ő kitünő korrajzában. E megye székhelye Kabosháza, egy kis felvidéki magyar város az ottani magyar nemességgel, táblabíráival és versengő, ármánykodó szép asszonyaival.

A regény legérdekesebb alakja Mohay Theodora, Mohay Gábor ősnemes büszké, szép leánya. Atyja helytartósági hivatalnok volt, és mint a régi rendszer tántoríthatlan embere, Bach alatt is hivatalt visel. Ezért a megyegyűlés őt most erkölcsileg halottnak nyilvánítja. Az indítványt erre Mohay Adám teszi, egy homo novus, ki Mohaveczből lett Mohay s a ki egyszersmind nagyszájú hazafi. Theodora jelen van a gyűlésteremben és hallván a vármegye e kárhóztató szavát, halálosan sértve távozik és boszút forral az indítványozó ellen, a ki a gyűlésteremben vette őt észre először és szerelmre gyulad írta. Röviddel erre megyei hangversenyt és bált rendeznek, melyen a megyei notabilitások részt vesznek. A bűnbánó Mohay Adám itt megvallja szerelmét Theodora előtt, ki a bankett-nél most arra kényszeríti, hogy ünnepélyesen vonja vissza a közgyűlésen mondott szavát. Az elkábult szerelmes ezt egy pohárköszöntőben meg is teszi és ezzel megsemmisíti magát. De ez nem elég Theodorának, most ő áll fel s egy gúnyos toastban egész megvetését fejezi ki a nagyszájú megyei hazafiak iránt. Mohay Adám összerogy székén, erkölcsileg és phisikailag megsemmisül: a guta úti meg.

Theodora boszúja sikerült, de mintha ezért neki is bűnhődnie kellene, ideszövdök a regény második és ép oly érdekes része. A vármegye daliája, gróf Hantosi Géza közeledik Theodorához és felkelti Theodora érdeklődését maga iránt. Gróf Hantosi Géza nem közönséges tehetségű, finom és érdekes alak, de a kalandhajászat megrontotta. Kizárólag az asszonyoknak él, saját nejétől elvált. Theodora, bár szereti őt, mítsem akar tudni felőle. Hidegsége a győzelmekhez szokott gróft a végletekig ragadja. Birnia kell

Theodorát, mondja, egészen vagy csak egy napig is. Atöltözködve kocsinak, Theodorát kocsiján a bárlól saját kastélyába viszi, hogy itt az áldozatot annál biztosabban hatalmába kerithesse.

S most a szerelem és elszánt erőszak lázító végjelenetét oly erővel írja le a szerző, mely a francia regények jobb jeleneteire emlékeztet. Theodora rablójának csókjai közebe ájulásából magához tér. Hantosi egy percze megbánja bűnét. De midőn Theodora hideg daczczal fordul el tőle, Hantosiban felébred ismét az akadályokat nem ismerő győzelemvágy és megrohanja áldozatát.

Reszketés fogta el Theodora minden tagját. Ruhája tépve, a csipkefodrok lefoszolva, A szédítően fehér, észbontó szépségű kebelről, vállakról lesiklott a lenge selyem fátyol. A hollófürtök árja, mint sötét éj az Alpesek havát, félig eltakarta a szoborszerű alabastrom idomokat.

— Lovagi becsületére . . . kérem, — esengett könyezve — csak egy pillanatra . . . bocsásson el!

Mint felhőlepel a csillagokra, homály borult a hölgy szemére. Közel volt ahoz, hogy újra eszméletét veszítse és a csábító nem eresztette el. Ingadozni érezte maga alatt a padlót. Ziláltan aláomló haja már csaknem a szőnyegek selymét, a kerevet fehér bársony párnáját érinté.

Egy pillanat és el van veszve . . . A kétségbeesés szilaj erejével, egész hatalmával kiragadta magát. Örült elszántsággal felkapott egy gyöngygyel, rubinnal kirakott kis tört, mely az asztalon díszművek, ékszerek közt hevert és a gróf keblébe döfte.

— Szíven talált, — rebegé ez fuldokolva. Kezed oly biztosan öl . . . mint szemed . . .

Lehanyatlott, meghalt. Erre Theodora a tört vértől pirosan és melegen, saját szívébe szurta.

— Veled megyek . . . Szeretlek . . . Most . . . a halál percében . . . megvallhatom . . . — susogá összerokadva, reá borulva.

E nagyhatású drámai jelenettel végzi be a szerző elbeszélését, nem számításból, hanem azért, mivel conceptiójának ez a természetes záradéka. Műve azért kezdettől végig lekötö a figyelmet s ha bele kezdünk olvasásába, nem teszünk le, míg végig nem olvastuk, annyira felcsigázza érdeklődésünket Theodora boszúterve, érdekes jelleme, a nem bárgyú, de szenvedélytől vakká tett Mohay Adám, végül a megyei élet genre-alkajai, Pribócz, a végzett földesur, ki mások nyakán élködök, Theodora anyja, a gögös nemesasszony, Mohay Gábor, ki rendíthetlen loyaltása da-

czára is a neje által kitett Haynau arcképet összetiporja, a házi udvarló, Rothmayer von Löwenherz ezredes, Kuczkovszkyné, ki titkos viszonyt folytat gróf Hantosyval. Igazságtalanok volnánk, ha még ki nem emelnők a szerző biztos kezét és elevenségét a jelenetek és dialogok rajzaiban. A vármegye-gyűlés, a vármegye hangversenye, a főispánnak rendezett fáklásmenet, végre Theodora éjjeli megszőktetése olyképp alakítvák, mintha részt vennünk volna bennük. Kvassay ismeri az arisztokratia gondolkozásmódját és hangját, azért írja azt le oly hiven, nem úgy, mint némely novellairónk, a ki ilyenek leírásában tulajdonkép könyvekből másol.

Már e könyvből is tapasztalhatni, mily nagy vesztése van irodalmunknak azon elszigeteltségből, melyben az arisztokratia és irónk külön-külön élnek. A míg e válaszfal le nem omlik, valódi regényirodalmunk nem lehet. Mert honnan vegye tapasztalatait azon író, ki a magyar társadalom legfelső osztályából akarja anyagát meríteni, ha ezen osztályból teljesen ki van zárva? Nem innen van-e a sok rajz is, melyben jobbra a paraszt és a vidéki duhajság szerepelnek? Az angol, francia regény is annak köszönheti nagy lendületét, hogy ott az írók előtt nincs bezárt ajtajú társadalmi osztály. A szellem ott egyetlen bármely magas állással, sőt a felső köröknek egyik díszje. E tekintetben bátran kimondhatjuk, hogy még nagyon messze vagyunk. Irodalmunknak nemcsak bohemien jellege van még ma is, és ki tudja, meddig lesz ez így, mert reactionarius idők mutatkoznak, hanem társadalmunk középkori képét mutatja egy kasztkra szaggatott, egymást nem ismerő embertömegnek, melyben az arisztokratia, a polgárság, a zsidóság, e hatalmas és megbecsülendő factor, mind-egyik egy-egy külön világ. És önmagában egy külön világ a magyar írók kis serege, mely ma sem tartatik salonképesnek, vagy a mennyiben igen, semmi esetre az írói réven.

A második műben, a »Sötét pontok«-ban Kvassay Ede neje, Kun Melanie lép elénk mint regényírónő, nem mindennapi tehetséggel. A regényírónőket rendszeren nem szeretik egyrangúknak, legalább is nem egytermészetűeknek tekinteni az erősebb nem íróival. Ők inkább a sentimentalismus hirdetőiül tekintetnek, bár e nézet nem mindig talál, mint ezt fényes példák — Staëlné, George Sand — igazolják. A »Sötét pontok« is többet árul el egy az érzelmi világ álmódosításában áradozó női lélek nyilatkozásául. Kvassayné az elkárhoztatott lelkek pszichológiájából oly történetet mutatott be, mely nem csekély talentumra vall, és e mellett oly érdekesen szövi bonyolult meséjét, hogy phantasiájától, leleményétől, ha e tehetség idővel még izmosodik, az irodalom még egyre sikerültebb műveket várhat.

A »Sötét pontok« színhelye Hársliget, hol Turányai Biankával találkozunk, kinek atyja itt orgyilkosság áldozata lett. Bianka keze ugyan le van kötve egy ifju csinos gavalérnak, Leventének, de a leány ösztön-szerűleg idegenkedik ez embertől. Bianka atyja végrendeletében hagyta meg, hogy gazdag leánya Leventéhez menjen nőül. Bianka szomszédja egy földbirtokos, Bántornyai, ki mint szerelmében csalódott, félrevonultan él birtokán, embergyűlölő lett, kerüli az embereket, míg lakára e szavakat iratja föl: Memento mori. E két lélek rokonszenve csakhamar fölébred egymás iránt. De mielőtt czélhoz jutnának, közbeesik ama drámai bonyodalom, melytől a regény is címét vette.

Bántornyai csalódott szerelmének tárgya egy szép, de kaczer, lelketlen hölgy, Myra bárónő, ki őt mesterfogásaival magához lánczolta, de azonnal túladott rajta, mihelyt egy orosz herczeg személyében alkalmasabb vetélytárs kínálkozott. Bántornyai elejté ellen-

felét párbajban, megvetéssel fordul el a szivtelen asszonytól, ki csakhamar özvegy lett. Myra, szépsége hatalmának tudatában fölkeresi egykori udvarlóját elvonultsága helyén és szerelmével ostromolja. De Bántornyai kijózanodott, ridegen utasítja el magától Myrát. A demoni nőben most a valódi feltékenység szenvedélye ébred fel oly erővel, hogy gyilkosságra határozza el magát. Győzedelmeskedni akar vetélytársán és midőn Biankával egy viharos napon áthalad egy törzsekből alkotott hídon, a forgatagba taszítja őt és elmenekül.

Az igazság azonban csakhamar utóleri őt és büntetését is, ki nem más, mint Levente. Szentesi ügyész nyomára jött Turányai gyilkosainak. Nyomára jött annak is, hogy Turányai végrendeletével hamisítás történt, melyet csakis Levente eszközölhetett, mert az ő birtokában volt a végrendelet. Hogy a bűnházatot teljesen kiderítthesse, megjelenik Bianka jószágán és itt alkalmat keres magának Myrát és Leventét kihallgatni a legbizalmasabb tété-á-téteben. E kihallgatás kétségtelemné teszi, hogy a Turányain elkövetett gyilkosság tervezői és végrehajtói nem mások, mint Levente és Myra. E gonosztett és a végrendelet-hamisítás a legügyesebben voltak végrehajtva. Myra jelentékeny készpénzhez, Levente a végrendelet által Bianka birtokához jutott. Még csak egy corpus delictire van szüksége az ügyésznek és hosszas kutatás után meg is találja azt egy selyemzsebkendőben, melyen Levente monogramja látható. Végül a boldog szerelmesek — Bianka és Bántornyai — egymásé lesznek.

Felhozhatná a kényesebb ízlés azon megszokott ellentétét a regény ellen, hogy szerzője a kriminalisztika terére tévedt. Mi pedig e tévedést helyeseljük. Mi nekünk egy széleskörű olvasóközönséget kell meg teremtenünk, és annak számára érdekes műveket nyujtanunk. És pedig annál inkább, mert hogy ha nem tesszük mi, megteszi más idegen irodalom és csak mi valljuk kárát. Miért ne létezzék egy eredeti kriminalisztikus regényirodalom is? És nem tudjuk-e, hogy a közönség nagy része mindig érdeklődni fog az élet azon oldala felé, hol a törvény által sújtott bűnök ép oly érdekesek, mint azok, melyek ugyan nem üldözhetők a rendőrség által, de azért ép oly utálatosak.

Kvassayné kriminalista regényt írt, de meg is tudott felelni az igényeknek, melyek az ily művel szemben izgatás, érdekesítés szempontjából támadnak, és a sötét pontok közepette is egy bájos idyllbe varázsolta olvasóját, melynek központja Bianka, Myra bárónő e szeretetre méltó ellentéte.

IRMEI FERENCZ.

IRODALMI HIREK.

— A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA II. osztálya hétfő délutáni ülésében SZILÁGYI SÁNDOR r. t. »Bethlen Gábor síremlékéről és alapítványairól« értekezett. Kemény János emlékirataiban Rákóczy György fejedelmet azzal vádolja, hogy megkárosította a gyulafehérvári iskolát azzal, hogy a Bethlen Gábor által annak hagyományozott 26,000 frtnyi összeget kölcsönkép fölvette és azt soha vissza nem fizette. Más adat hiányában Kemény állítása általánosan elfogadott nézetté vált. Szilágyi Sándor újabban fölfedezett két okiratot, a mely Rákóczy emlékére a neki impuált vád alól teljesen tisztázza, a mely nemcsak azt bizonyítja, hogy Rákóczy az ország szükségére, portai adóra felvett összeget visszafizette, hanem hogy ép Kemény János előt fizette azt vissza, még megvan róla a nyugta a vörösvári levéltárban s van Rákóczynek a visszafizetés után visszakapott és hátrattal ellátott kötelezvénye a magyar kir. levéltárban. Ezzel kapcsolatban értekezik Szilágyi Sándor Bethlen Gábor síremlékéről is, mert ez is bele volt vonva a kölcsön-perbe,

a mennyiben az arra szánt összeg egy része is szerepel a kölcsön-vitában. Bethlen 18,000 forintot hagyott temetésére, a melyből öcsese a gubernator Lengyelországból egy koporsót és »falbarakni való monumentomot« hozatott. E monumentum többé nincs meg a fehérvári templomban, törmelékei ott hevernek sok máséval együtt a cinteremben fekvő márványhalmaz között. Egy egykori munkában, Macotius Majuma című művében megvolt a rajza, de ennek egyetlen ismert példányából ép az a lap, a hol a síremlék rajza volt, hiányzik. — Ezután VÉCSEY TAMÁS l. t. értekezett »Aemilius Papinianus római jogtudósáról«.

— A PETŐFI-TÁRSASÁG vasárnap, e hó 9-én, délelőtt felolvasó ülést tartott az akadémia üléstermében. Az ülés megnyitása után Szana Tamás titkár jelentette, hogy Török Lajos a társaság ereklve-szekerénye számára megküldte Petőfinék egyik legrégebb, 1841-ből származó kéziratát, melyet a nagy költő Török Gyula barátjának emlékkönyvébe írt. A költő ekkor még a »Petrovich Sándor« nevet írta verse alá. Ezután a titkár bejelentette, hogy a kassai társalgó egyesület 100 frttal a társaság alapítói sorába lépett. Az első felolvasást: »Az antik komédia néhány jelleméről« dr. Krausz Jakab vendégtől Névy László olvasta fel. Utána Komócsy József szavalt a Szabó Sándor vendég »Nagy Mózes« című költeményét s végül P. Szathmáry Károly olvasta fel »Egy újkori Tell Vilmos« című elbeszélést. Bodnár Zsigmondnak »A költő modelljei« című rajza, mely szintén a programmon volt, elmaradt. Ezzel az ülés véget ért.

— AZ AKADEMIA KÖNYVKIADÓHIVATALÁBAN megjelentek: 1. »A magyar kötőszók, egyuttal az összetett mondat elméletéről«. IRTA SIMONYI ZSIGMOND. III. kötet; »az alárendelő kötőszók második fele«. 2. »Finn-magyar szótár«, írta dr. SZINNYEI JÓZSEF. 3. »Erdélyi országgyűlési emlékek, történeti bevezetésekkel«. Szerkeszti SZILÁGYI SÁNDOR. IX. kötet. (1620—1637) Levelek és okiratok I. Rákóczy György keleti összeköttetési történetéhez.

— NAGY ETHNOGRAPHIAI MŰ. Azon irodalmi vállalatra nézve, melytől mult számunkban felemlítettünk és mely Rezső koronaherczeg kezdeményezése folytán fog létesülni, a legmegbízhatóbb forrásból azon értesülést veszszük, hogy a koronaherczeg munkatársul eddig még egy írórt sem kért fel, és hogy azon szakíróiak sorozatát, kikkel értekezni szándékozik, csak konstantinápolyi utjáról való visszatérte után fogja összeállítani. Az ezen ügyre nézve a prágai »Bohemiá«-ban közzétett cikk nem felel meg egészen a valóságnak és csak »ballon d'essai« azon oldalról, mely ez ügynél szerepelni óhajtana. Ez oldalról lett a fennevezett lap közleménye a lapoknak beküldve. A műre nézve a kezdeményezés, a pourparler-ek, a megbeszélés, a munkafelosztás még csak czentül fognak megtörténni; eddig egynehány általános, a tervet érintő szón kívül, illetékes helyről semmi sem nyilvánítottatott.

— HANS HOPFEN »Brennende Liebe« című elbeszélését, melyek Drezdában Minden-nél jelentek meg, Drefregger német festőnek ajánlotta. Hopfen dedicációjában azt mondja, hogy »ő is festő« és ezt semmi sem igazolja annyira, mint épen e könyve, melyben valóban híven festi az életet. Az elbeszélés hősnője egy ártatlan, tiszta lelkű, de heves szenvedélyű leány, kit életében nehéz átokként nyom anyja és nagyanyja iszákossága. Ezen megy tönkre szép és tiszta szerelme is; a leány, búbanatában mindig alább süllyedt, míg végre bünt követ el: gyujtogatává lesz és bűné elkövetésére szintén a mámort hívja segélyül. Az elbeszélés compositiójához sok kifogás fér, de a jellemek szépen vannak festve benne; a részletek gyönyörűek és realitcus színezetükben nagyon megkapók. A könyvet Németországban nagyon olvassák.

ZENETANÁRI SEMINARIUM ES EGYHÁZI ÉNEKESEKET KÉPZŐ INTÉZET.

A nemzeti zenede igazgató-választmányának legközelebbi ülésében BARTAY ÉDE igazgató a következő nagyfotossági indítványt terjesztette elő az igazgató-választmányának:

»Egy zenetanári seminarium felállításának a hazai zeneművészet emelése és fejlesztése tekintetéből fölülte fontos kérdése úgy a közvéleményt, mint különösen a zeneművészi szakköröket egyre élnkebben foglalkoztatja.

Mindnyájan tudjuk, hogy a zeneművészet a társadalmi és nemzeti életben a legmészszebbre kiható és legközvetlenebb szellemi közeg, mely a lelki műveltség, az érzések nemesítése és a hazafias érzületek élesztése, ébrentartása és fokozására mindenkor a leg-hatalmasabb anyagot és eszközöket szolgáltatja.

Mint ily befolyású szellemi közegnek becsét és nagy horderejét a legrégibb idők-től kezdve napjainkig minden művelt nemzet belátta, és a mint a tapasztalat tanúsítja, e kiváló fontosságú művészetnek fejlesztésére és terjesztésére úgy magán, mint állami uton jelentékeny áldozatokat hozott és hoz.

Senkisem vonhatja kétségbe, hogy a művészetek általában mily nagy befolyással vannak a széperzék fejlesztésére s ezzel karöltve a lélek nemesítésére.

De másrészt minden elfogulatlanul ítélőnek be kell vallani azt is, hogy míg a képző-művészetű ágak hazánkban jelentékeny lendü-letet vettek és e téren úgy egyesek, mint az állam nagyobb mérvű támogatása folytán oly fokra emelkedtek, hogy a magyar képző-művészet ma már Európa culturájában számot tesz: addig a hazai zeneművészet iránt oly nagy a közöny, hogy gyámolítására az ország részéről alig jut néhány ezer forint. Mi ez azon százerekhez képest, melyeket a nyugati államok s köztük első sorban Franciaország a zeneművészet emelésére áldoznak?

Hazánkban még ma is legnagyobbbrészt idegen ajkú és nemzetiségű zenetanárok foglalják el a családoknál a zenetanári helyet, csupán azért, mert elegendő számú, kellőleg képzett magyar erővel nem bírunk.

A hazai zeneművészet érdekében égető szükségé vált e bajnak orvoslása. Ennek pedig egyedüli módja az, hogy itthon kell rendszeresen és alaposan zenetanárokat képezni.

Ezen nagyfotossági feladatnak megoldására első sorban a nemzeti zenede van hivatva, mert egyetlen oly általános alapokra fektetett szakintézete az országnak, a mely oktatása körébe belevonja mindazon tárgya-kat, melyek esetleg a magán-zenetanítás tár-gyai lehetnek.

Indítványom a következő:

I. Állítson fel a nemzeti zenede egy zenetanári seminariumot, melynek feladata lenne zenetanároknak vagy tanítóknak szigo-ruan paedagogiai alapon elméleti és gyakor-lati kiképzése, hogy azután az ezen intézetben kiképezett tanérok a gyakorlati életbe kilépve, kipróbált helyes rendszer szerinti tanításuk által lassanként irányt adjanak a magán-zenetanításnak általában s ebből folyólag úttörők és közreműködők legyenek, hogy a zenetanítás hazánkban is a kor színvonalára emelkedjék. Ennek megtörténtével kétség-telenül nagyobb virágzásnak fog indulni maga a zeneművészet is.

Az általam tervezett seminarium két év-

folyamra terjedne, a tananyagnak következő felosztásával:

ELSŐ ÉVFOLYAM.

a) Elmélet és gyakorlati tanítási rendszer a zongora, orgona és az összes vonó-hangszerek tanításához.

b) Elmélet és gyakorlati tanítási rendszer az énektanításhoz.

MÁSODIK ÉVFOLYAM.

a) Tanítási gyakorlatok az osztályokban.

b) Az összhangzattan gyakorlati előadása.

A zenetanári seminariumba felvételnének a nemzeti zenedének oly növendékei, kik a hatodik osztályt bevégezték. A zenedét nem látogatók csak sikeresen kiállott felvételi vizsgálat alapján vétethetnének fel a seminariumba.

Azok, kik a seminariumi tanfolyamokat jó sikerrel végezték, zenetanári oklevelet nyernének.

Második indítványom a következő:

Állítson fel a nemzeti zenede egy rendszeres egyházi éneklő-képző tanfolyamot (kantoratust).

A ki figyelemmel kíséri hazai műviszonyainkat, sajnosan tapasztalhatta, hogy az egyházi zene nálunk kétségtelen hanyatlásnak indult. Ezt pedig leginkább az egyházi zenét vezető és kezelő közegek nem eléggé alapos készségének s ebből folyólag azok ferde izlésének kell tulajdonítani.

Nézetem szerint a hazai egyházi zenészeti viszonyok javulásának legelső előfeltétele az, hogy az egyházi éneklés képzettségének niveauját kell emelni.

Ezért bátorodom indítványozni, hogy a nemzeti zenede, mint erre leginkább hivatott intézet, állítson fel egy rendszeres egyházi éneklés-képző tanfolyamot.

Az állami tanítóképezdek ugyanis ez irányban csak hiányosan és félszegül felelnek meg a feladatnak, mert a zene alapos oktatására és főleg a magasabb egyházi zenetudomány ismertetésére és terjesztésére ugy-szólván semmi gondot sem fordítanak.

Ezen hiányt a fentemlített tanszék felállításával pótolni, nézetem szerint egyik főfeladata és talán erkölcsi kötelessége volna a nemzeti zenedének.

A nemzeti zenede egy éneklés-képző tanfolyam felállításával egy égető szükség-ség segítséje, s nemcsak a közművelődést és tisztultabb zenei izlés terjedését mozdítaná elő, hanem a mi a földolog, a valódi vallásos érzületet is ápolná és terjesztené.

Az általam indítványba hozott éneklés-képző tanfolyam három éves tanfolyamra terjedne, a tanítási anyagnak következő be-osztásával:

ELSŐ ÉVFOLYAM.

Elméletileg: Az orgonahangszer ismer-tetése történelmileg, gépezetileg és alkat-résziileg.

Gyakorlatilag: a) A manualjáték, továbbá két, három és négyszólamú elő- és utójáték, chorálok.

b) A pedáljáték, elméletileg és gyakor-latilag.

c) Egyházi népénekek.

d) Figurált egyházi énekek és chorálok.

MÁSODIK ÉVFOLYAM.

a) Az egyházi szertartásokhoz tartozó orgonajáték különféle fajai és részletei.

b) Magasabb chorálok, praeludiumok és fugák.

c) Az orgonairódalom szélesebb ismer-tetése.

d) A manual- és pedáljáték mestersége-sebb alkalmazása és érvényesítése.

HARMADIK ÉVFOLYAM.

a) A különböző registerek legmagasb fokú gyakorlati alkalmazása.

b) A pedáljáték legmagasb fokú érvé-nyesítése.

c) Az orgonairódalom legmagasb termé-keinek ismertetése.

d) Négyszólamú fugák, orgonaszonáták és versenyművek betanítása és előadása.

Jól tudom, hogy ily új tanszakok életbe léptetése tetemes anyagi áldozatokkal van összekötve, melyeknek elviselésére intézetünk jelen körülményei közt egymagában tán képes nem is lenne; de bátorodom figyelmébe ajánlani a t. igazgató-választmányának, hogy mindkét indítványom általános érzett, égető hiánynak orvoslását célozza s azért a kellő lépések megtétele esetében alapos reményünk lehet, hogy az első indítványomban érintett tanfolyam létesítésére azon 300,000 frtból, mely a legmagasb civilistában művészi cé-lokra van felvéve, segélyben fogunk része-sülni; míg a másik indítványomban érintett tanfolyamra nézve alig lehet okunk kételkedni a fölött, hogy annak létesítéséhez a vallás-alapból nyerhetünk segélyt.

Meg vagyok győződve, hogy indítvá-nyaimnak elfogadása, illetve az említett tan-folyamoknak életbeléptetése által a nemzeti zenede egy jelentékeny lépéssel közelednék magasabb célja felé.

Mindkét indítvány az igazgató-választ-mány körében élénk helyesléssel találkozott és az indítványozó igazgatónak jegyzőkönyvi-leg mondatott köszönet az ő szakavatott kez-deményezéséért. Az indítványozónak előter-jesztéséhez képest egy öt tagból álló előkészítő bizottság küldetett ki a további lépések meg-tételére. E bizottságnak tagjai az indítványo-zón kívül: KIRÁLYI PÁL, RÖCK SZILÁRD, WAHRMANN MÓR, WEISZ B. FERENCZ.

JAVASLAT.

Beterjesztette a maros-vásárhelyi dalkör választmányára az ország-gos dalárszövetség központi választmányához az országos dalár-verseny-pályadíjak odaítélésénél a jury által jövőben követendő eljárás tárgyában

A maros-vásárhelyi dalkör választmányára az országos dalárszövetség elöljáró tekinteti a hazafias szellem s a nemzeti összetartás elő-mozdítása mellett a nemzeti dalművészet fej-lesztését, s ez utóbbit, magától értetlik, nem-csak a versenyzés, hanem az ennek elválha-tatlan ikertestvéreül tekinthető szakértő és igazságos kritika által véli elérhetni.

A versenyzés már önmagában involválja a versenyző dalegyletek önbizalmát, ugyany-nyira, hogy talán egyetlen daltestület, amelyik magát nem is a másod-, de épen az első díjak valamelyikére ne tartaná érdemes-nek. És ez nem is róható hibájukra, mert mindenik saját képessége szerint mérlegel. Ily körülmények közt könnyen kimagyarázható az a minden dalegylet előtt jogosultnak tetsző felháborodás, mely a dalversenyeken működő jury kathegorikus ítéletét követi. Ezen fel-háborodást előidéző elégedetlenséget, mint a nemzeti dal fejlesztésének legfőbb s talán egyedüli ellenségét kell tehát minden áron megtörni. — A módok között nézetünk szer-int e célra nincs is választás, miután csak egy van: tiszta és igazságos kritika.

Igazságos kritika elérhetésére már több-féle mód állhat rendelkezésünkre, s annak megválasztását egyenesen bizhatnók a szak-értő egyéniségek bölcs belátására, ha nem épen javaslatot és véleményt akarnánk jelen sorainkkal előterjeszteni. Nem tévesztvén tehát szem elől az átirat célját, vázoljuk általános-ságban a saját felfogásunk alkotta igaz kriti-kát az alábbi pontokban.

1. Az első versenyszám partitúráját a szövetségi pénztár terhére az eddiginél annyival több példányban kellene sokszoro-sítani, hogy minden versenyző daltestület fel-lépésénél minden egyes jury-tag rendelkezze egy-egy tiszta példánnyal, melyre úgy ked-vező és kedvezőtlen összbemutatóit, valamint az egyes stímmek előnyeit vagy hibáit (ha szükség) azonnal rávehető. — Hasonló számú példányban lenne kiállítandó minden

egyes daltestület költségén a szabadon választott versenydarab partitúrája is, hasonló czélből.

2. A jury egyes tagjaira az előadások által gyakorolt benyomások gyors megjelölésére állapították meg ellenkező jeggyű osztályzati számok, melyek nagysága arányban álljon az éneklésnél mutatkozó előnyök, vagy hibák nagyságával; szóval az osztályzati 1, 2, 3, 4, s ha kell több szám igenleges (+) vagy nemleges (—) jeggyel fejezze ki az előadás kedvező, illetőleg kedvezőtlen phasisait, tekintettel az ütem, tiszta éneklés, fel-fogás, kivételre stb.

3. Minden egyes daltestület éneklése után beálló pár percnyi időköz alatt irassék alá minden jury-tag által a saját jegyzeteivel ellátott partitúrája, zárassék sajátkezűleg borítékba s adassék át akár a jury elnökének, akár egy e czélra felkért tekintélyesebb helyi polgárnak (polgármester, a dalkör helyi elnöke stb.) — Az eredmény megállapítása a versenynapok után azonnal eszközölhető közönséges matematikai összehasonlás által. Ugyanis először az első versenydarab egyes partitúráinál nyert egységek állapíthatnak meg, azután ép ily eljárással a második versenydarab éneklése alkalmával nyert egységek. Végül az egyes daltestületek énekére vonatkozó, s már az előbbi eljárás által megállapított összes partitúrák egységeiből vonatik ki egymásután minden testület átlagos osztályzati száma. Az eredményt maga a matematikai művelet fogja már tisztán kitüntetni. — Ha megtörténék, hogy két testület a főlebbi eljárás után egyenlő osztályzati számot kapna, akkor lenne helye a sorsolásnak, s akkor is a sorsolás csak arra történék, hogy a két jutalmazandó közül egyenlő osztályzatuk lévén, melyik álljon egymás mellett elsőbb helyen, magától értetvén, hogy mindkét egyenlő osztályzatú daltestület megelőzné a gyengébb osztályzatúakat.

4. Hogy minden elégedetlenségnek eleje vétecsék, a jury szigorú köteletségévé lenne teendő, hogy a nyertes dalkörök részére minden körülmények közt, a díjat nem nyert daltestületek részére pedig, ha a díjkiosztás után egy hét lefolyása alatt erre felszólíttatnék, — kellőleg indokolt írásbeli ítéletet adjon ki, melyben világosan fel legyen fejtve a jury eljárásának oka.

A jutalomdíjak alakja és értéke nem annyira fontos, mint azok erkölcsi becsé. Ezért bármily értékűek és alakúak lehetnének e versenydíjak, csak mondassék ki, hogy az I. rendűből 2—3 díjnál több semmi szin alatt nem fog lenni; ha azonban daczára e határozatnak, kiosztásra több tárgy lenne rendelkezésre: azok akár mint »emlékek« lennének kiosztandók a versenydíjat nem nyert legjobb osztályzatú dalkörök közt, akár más alkalomra lennének versenydíjjal elteendőek.

Végül a dalversenyek helyének kitűzése zárassék ki az ünnepély programjából, s ezt vonja be a központi választmányi rendes működési körébe, a kellő puhatolozások megtétele után tűzze ki mindig a közp. választmány a következő dalverseny helyét. Ifj. b. SZENIKERESZTY ZSIGMOND elnök, CSONTOS OLIVÉR titkár.

ZENÉSZETI HIREK.

~ OPERÁKNÁL egymást érik az emlékszerű előadások. A multkor (f. hó 11-én) Meyerbeer »Ördög Róbert«-je érte meg 100-ik előadását a nemzeti színház operájának szinpadján. »Ördög Róbert« a műsornak még mindig egyik oszlopát képezi, bár népszerűsége jelentékenyen alább szállott. Mi tagadás benne, Meyerbeernak ezen első nagy művében sok elavult, elfonnyadt részlet van, kivált annak második és negyedik felvonásában. »Ördög Róbert« azon dalművek közé tartozik, melyek ma már csak kitűnő közreműködők mellett képesek hatást kelteni. Szerencsére operánk

három elsőrendű tagja szerepel benne, *Wiltné, Perotti* és *Ney*, kikhez még *Maleczky*-né járul, a coloratur-szerep képviselőjeként s így ezen operában együtt élvezhetjük legjobb művészi erőinket. Wiltné mint *Alice*, ismét művészetének magaslatán állott, rég nem hallottuk ily erélyvel és bámulatos kitartással végig énekelni e fárasztó szerepet. Operánk első ballerínája, *Coppini* kisasszony, *Heléna* szerepében szokott *bravour*-ral tánczolt, ellenben feladata *mimikai* részének most is ép oly kevésbé tudott megfelelni, mint máskor.

~ NEY DÁVID jeles baritonistánk f. hó 21-én a Vigadó kis termében *ballada-estélyt* rendez, melyen kizárólag *Loewe* balladáit, még pedig számszerint nyolcz ilyen zeneszerzemény fog előadásra kerülni. Az énekelőadók közt *Deutsche* Willy zongoraművész fog játszani; ezenkívül *Klemke* Lajos jónévű kamara-zencztársulata is fog közreműködni e hangversenyben, mely érdekes zeneeseménynek ígérkezik.

~ RUBINSTEIN ANIÁL párisi hangversenyéről (a *Salle Erard*-ban) a francia lapok magaslatú tudósításokat hoznak. Műsora körülbelül ugyanaz volt, mint budapesti és bécsi hangversenyei.

~ A PÁRISI CHATELET-HANGVERSENYBEN Wagner »Tristán és Izoldé«-jának *első* felvonása került előadásra, miután az előző hangversenyekben egyes részletek e műből (előjáték és végjelent) köztetszés mellett lettek bemutatva. Az első felvonás előadása ötvenhárom óráig tartott, azonban — talán épen hosszadalmas volta miatt — távolról sem tett olyan hatást, mint az előbb bemutatott részletek.

~ AZ EZIDEI ALSÓ-RAJNAI ZENEÜNNEPÉLYEN (Niederrheinisches Musikfest), mely Düsseldorf városában fog tartatni június 1-én, 2-án és 3-án, BRAHMES János és TAUSCH karnagy lesznek az igazgatók. Előadásra kerülnek az *első* napon: *Haendel* »Messiás«-a; a *második* napon: *Schumann*-nak egy symphoniája; *Bach*-tál »Magnificat«; *Rheinberger* oratoriuma: »Christophorum« és *Brahms*-nak egy symphoniája; a *harmadik* napon: *Wagner* »Parsifal«-jának előjátéka, *Beethoven* »Pastoral«-symphoniája; *Mozart* »Ave verum« és *Brahms*-tól a »Parzenlied«.

~ A BRÜSSZELI ZENEDÉBEN jövő évtől kezdve a *harfa-oktatás* lesz behozva rendes tantárgyként. A belga képviselőház a szepművészetek ezidei költségvetésében e czélra 10,000 frankot szavazott meg.

~ A FRANKFURTI VÁROSI SZÍNHÁZNAK műsora változatosság tekintetében felülmul valamennyi német színházat. F. hó 6-án a »*Koltusdiák*«-ot adta, két nappal reá *Wagner* műve, a »*Mesterdalnokok*« kerültek *első* előadásra.

~ MIERZWINSKI sikerei rávítették a berlini opera igazgatóságát, hogy őt egy sorozat előadásra meghívják. Mierzwinski az ajánlatot elvben elfogadta ugyan, mindamellert meg lehetős súlyos akadály áll fenn; az énekes *olasz* nyelven akarja szerepét előadni, az igazgatóság ellenben azt kívánja, hogy németül énekeljen, hogy egy »*csakugyan neveléses hatású nyelvzavarnak eleje vétecsék*«. A kérdés fel van vetve; majd visszatérünk rá, hogy ha el lesz döntve.

SZÍNHÁZI HIREK.

= A VÁRSZÍNHÁZBAN az országos színésziskola növendékei szerdán próbaelőadást tartottak; »*Frou-Frou*«-t adták elő. A növendékek közül legtöbbet tapsolták Alszei Irma, Rainer Gizella és Baresai Lujza kisasszonyok; Réthey Lajos és Császár Imre is részeseültek az elismerés jeleiben.

= A BUDAI SZÍNHÁZAK vezetésére kiküldött bizottság szövegezte a Feleki Miklóssal kötendő szerződést. A szerződés 28 pontból áll: egy pontja szerint akár a szinkörnek, akár a várszínháznak *albérlésbe adása* tilos. A bizottság azonban szerződésen kívül megállapodott abban, hogy Felekinek, ha kéri, meg fogja engedni, hogy az *idei nyárra kivételesen vidéki szintársulatot* szerepeltethet a szinkörben, tekintettel a ha-narjában való szerződötések nehézségeire. De októbertől kezdve saját társulataival, saját neve alatt lesz köteles megfelelni kötelezettségeinek.

= A M. SZÍNÉSZEGYLET közp. igazgatótanácsának legutóbb megtartott ülésén Zsitvay Leo ügyész, mint a pozsonyi magyar közművelődési egyesület választmányának elnöke bejelentette, hogy nevezett egyesület m. havi igazg.-választmányi ülésében elhatározta, megindítani a mozgalmat Pozsonyban a magyar színészet állandósítására s e czélből munkálatához adatokat s felvilágosításokat kér, hogy a magyar színészet haladásáról az ottani közönséget értesítvén, meggyőzze, hogy ha a német szintársulatot a magyarral felcserélné, csak nyerne. A tanács örömmel fogadta ezen törekvést és utasította az irodai igazgatót a kért adatok és az ügyben már hozott határozatok megküldésére.

= JÓKAINÉ SZÉKESFEHÉRVÁRT. Jókainé vasárnap reggel a 9 órai vonattal érkezett Székesfehérvárra. Az indóháznál ezrekre menő néptömeg várta és riadó éljenzessel fogadta itt az ünnepeltet. A tisztelgések után a művész nő kocsiára ült, és megindult az imponans menet a város felbogarozott utcáin keresztül Hübner Nándor építész házához, hol a művész nő megszállott. Este a színházban díszelőadás volt. Midőn Jókainé az ünnepiesen díszített páholyba belépett, általános éljenzés és tapsolás fogadta, a szintársulat pedig allegorikai képletet ábrázolt, melyben a nemzet hődöl a művészet hatalmának. Ezután a »Vörös sapka« népszimnű következett, melyet Jókainé végig nézett. Midőn hétfőn délelőtt 10 órakor, az ünnepelt művész nő a »Coriolanus« első próbáján megjelent, teljes díszben várta az egész szintársulat. Jakab Lajos igazgató szép beszédben üdvözölte, azután pedig bemutatta társulata tagjait, kik közül Maár Julia pályatársnői nevében gyönyörű virágcsokrot nyújtott át neki. A művész nő szívélyesen köszönte meg a fogadtatást, azután pedig kezdetét vette a két óráig tartó próba. Délután 2 órakor díszbeled volt a művész nő tiszteletére Szogyény-Marich László házában. Kedden reggel 9 órakor érkezett meg Jókai Fehérvárra. A pályaháznál a bizottság élén Havranek János polgármester üdvözölte a költőt. A Jókainé tiszteletére rendezett szinpadünnepély esti 7 órakor kezdődött. A zsufolóság megtelt színház zászlókkal és virágfüzerekkel volt díszítve. Jókai a polgármesterrel együtt egy páholyban foglalt helyet. A függöny fölgördülte után az ünnepelt művésznőt Szücs Miklós aljárásbíró szép beszéddel üdvözölte. Ezután Markó Gusztáv adta át Mészöly Géza tájképet, mely azt a házat ábrázolja, a hol Jókainé Fehérvárt lakott és Fittler Béla nyújtott át egy remek albumot. Seidl Lajos a város, Szabady József a szinpartoló egyet nevében gyönyörű koszorukat nyújtottak át. Koszorukat adtak továbbá a két jótékony nőegylet, a szinész kar, a főgymnasium és főreáltanoda. Miután Bokody a színészek üdvözlését tolmácsolá, Jókainé nagy meghatottsággal a következőket mondá: »Kötelességemnek tartottam Székesfehérvár meghívásának eleget tenni, hogy 50 éves művészi pályám utolsó előadását itt ünnepelhessem meg. Igen sok év előtt, midőn a budapesti színházat építették, a budai színészek félvélí fizetésüket engedték át és a kenyér nélkül maradt társaságnak Székesfehérvár adott menhelyet. A királyokat koronázó város ezáltal a nemzet koldusait koronázta meg. Fáj-

dalmaimat elfeledtem, de ezen örömet sohasem. Ezek az emlékek hoztak vissza, köszönöm, hogy módot adtak emlékeimhez visszatérni. A színpadtól itt örökre búcsút veszek, de szeretetemet itt hagyom.« E szavakat óriási éljenzés és taps követte. Aztán folyt az előadás. — A Jókai pár tiszteletére rendezett lakoma szerdán délután egy óraker tartatott meg a »Magyar király« szálló nagy termében. Együtt volt a város és vidék értelmiségének színe-java, mintegy kétszázan. Jókai még az nap visszatért a fővárosba.

= JÓKAINÉ-LABORFALVI RÓZA újabb kiüntetésben részesült. A nemzeti színház nyugdíjintézetének kormányzó választmánya ugyanis lépéseket tett az iránt, hogy a művész nyugdíja oly összegre emeltesse föl, mintha nyugdíjazása a jelenleg érvényben levő nyugdíjszabályok szerint történt volna. Az említett választmány e törekvése sikerült, s király őfelsége megengedte, hogy Jókainé nyugdíja a nemzeti színház nyugdíjalapjának újabb terhelése nélkül — az elsőrendű művészeket a mostani normák szerint megillető összegre emeltesse föl.

= PÁLMAI ILKA Szombathelyen igen fényes fogadtatásban részesült. Csütörtökön lépett föl a »Sárga csikó«-ban és rendkívüli sikert aratott. A ház zsúfolva volt. Első megjelenésekor perczekig tartó éljenzéssel és tapsviharral fogadta a közönség a művésznőt, majd díszes koszorúk és bokrétaik nyújtatták át az ünnepelt vendégnek. A taps minden jelenetben megújult. Minden dalt ismételnie kellett. Föllépett aztán a »Kornévíli harangok«-ban mint »Szerpolette«; továbbá a »Székháziak«-ban és a »Kertészleány«-ban. E hó 11-én érkezett vissza a fővárosba.

AZ ORSZ. KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT KÖZGYŰLÉSE.

A képzőművészeti társulat vasárnap, e hó 9-én d. e. 11 óraker tartotta meg rendezévi közgyűlését. — A közgyűlést Ipolyi Arnold elnök nyitotta meg egy nagyobb beszéddel, melynek tartalmát a következőkben vázoljuk, egyes fontosabb részeit szóról szóra közölve:

Szónok először is emlékeztet rá, hogy régebbi jelentéseiben is súlyt fektetett arra, hogy a »társulat által képviselt hazai műtörkévéink célja nem lehet csupán a kiállítás, nem egyedül a műsoron és képvásár, — mint ez más szerencsésebb nemzeteknél, azok megalapított műviszonyai közt, ily társulatoknál többnyire az eset.

Ennek ellenében kiemelte a szónok az ephemer kiállítási feladaton túl a magasabb nemzeti monumentális művészeti célt, mely felé törekednünk kell, ha valódi műletet és műtevékenységet akarunk ébreszteni. Mert csak az fejlesztheti a magasabb műterzetet s a nemzeti műiskolát, ha köztereink és középületeink, egyházaink és palotáink művészi ékesítése magasabb lendületet vesz.

»A kiállításainknál — így folytatja a szónok, — nem lehet bizton számítanunk a magasabb műproductiói versenynek fokozására, és nem mindenkor, nemzeti művészetünk kellő és megfelelő bemutatására. Mert az erre szükséges tényezők, a mint egyfelől műpártoló közönségünk részéről hiányoznak, úgy másfelől a feladatunk művészeink sem felelhetnek meg. Az olcsó és kis vásár, melyet kiállításunk nyújthat, nagyobbára csak selejtes művet hozhat a piacra is.

»A magasabb műtermelést egyedül a monumentális művészet adhatja meg. S a mint

erre már akkor kiállításaink legnagyobb sikerei közt is rámutattam, méltán fektethetem rá mai jelentésben is a fősúlyt, egyrészt ideai hiányosabb kiállításunk miatt, másrészt a lefolyt év műmozgalmainak legnevezetesebb műemlékszerű eseménye által is erre utalva.

»Értem amaz ugyszólván első magasabb műalkotásunkat, melyen hazai képzőművészetünk, a szobrászat és festészet, eddig még meg nem élt tömeges alkotásaival remekelt. Ez a sugárúti magyar opera, a dalműszínház képzőművészeti díszének megalkotása volt. Az első ily mű, mely a ferencvárosi egyház s a Vigadó évek előtti ily kisebb kezdeményei után, nagyobb mérvben létesült és művészetünknek magasabb műemlékszerű fellépésre tért adott.

»A kezdet megtörtént és sikere felett nem igen panaszkodhatunk. Sőt minket illet, úgy hiszem, első sorban, hogy méltányoljuk e műtörkévést. Ha nem is teljesen kifogástalannak, de végre mégis elég szépen elkészült a tér s megnyerte többé-kevésbé megfelelő szobrászati és festészeti díszét. Méltán szólhatunk azért hozzá, mint e téren eddig első legnagyobb, művímányunkhoz, mely műtörténelmünknek mindenkör egyik első nevezetesebb adatát fogja képezni.

»A szobrászati rész állósobroiraival és domborműveivel már előbb elkészülve, legjobb régebbi és újabb műtevékenységeinket vette igénybe; s e mű alkotásában Huszár és Szász, Kiss és Donáth, Brestyánszky és Strobl versenyezve vettek részt; s ámbár mindannyian két, sőt néhányan három szobrot is alkottak, híresebb külföldi és hazai zenészek alakját, — mégis a kellelten s összhangtalan viszonyból fogva, mint egy tehetséges műbírálnok helyesen megjegyezte, — melyben e szobrászati művek az adott építészeti kedvezőtlen elrendezés s a csoportozatok hiánya miatt alig juthattak magasabb monumentális kifejezésre, — ez irányban nem képesek nagyobb szobrászati műhatást érvényesíteni.

»Mindamellet elismerendő, ha több nem, legalább annyi, hogy ez végre egyszer méltó műtanulmányt és gyakorlatot nyújtott szobrászainknak és hogy ezért valóban műeseményt képezhet szobrászatunk történetében. Mert a magyar szobrászat egyszerre ily tekintélyes számban még nem jelent meg műveivel, mint itt, hol az ifjabb nemzedék számos tagja versenyezve találkozott Huszár mesterrel.

»Jólvaló jelentékenyebb tér jutott rajta azonban a festőművészetnek. Régebb s ifjabb művészeink közül heten nyertek alkalmat művészetünk nagyobb mérvű és részben valóban nagyobbszerű érvényesítésére. Először történt tehát, hogy ily nagyobb feladatra, nagyobb számban versenyre kelhettek. A főhely, a nézőtér fölötti boltozatfölép Lotz mesternek jutott, míg Than a dísztermet s a lépcsőház menvezetét, Vastagh a társalgót, Székely az előcsarnokot, Kovács Mihály az udvari előcsarnok fölkeríve mezejét, Feszty a társalgó oldal-falait festék és Keleti egyes katonok szénvázlatait szolgáltatta. Közülük mindegyik egész képesarnokot alkotott. S adjuk hozzá mindjárt, hogy a legtöbb, művészi tekintetben megfelelően sikerült, annyira, hogy sikerültebbet ennél nem igen mutathatunk fel; és hogy a külföldnek erre általunk megnyerhető műtevésegi sem alkothattak volna jobbat; ily jutányosan pedig épen nem alkottak volna. Mert az egész alig 30,000 forint költséggel létesült; mely költségnek legalább kétszeresét kívánta volna meg külföldi, hasonló, sőt csekélyebb műtevésegek alkotása; vagy nem került többbe, mint a mennyibe kerül vala, ha e terek főszteckok álmárványzata s aranyozásával, a kávéházak és hasonló helyiségek szemkápráztatására készült művésziellen díszével bevakoltatnák. Mindez pedig még hozzá rövid, alig egy évi idő alatt elkészült.

»Mindez által hazai képzőművészetünk világosan tanúsította, hogy nemcsak életképes, de hogy bármily nagy monumentális alkotásokra és feladatokra méltó és hivatott. Méltó

tehát, Uraim, hogy ha más nem, s eddig alig hogy a napi sajtó adott ennek kifejezést, úgy azt mi itt a mi részünkről ünnepélyesen ki-mondjuk és elismerjük, midőn múlt évi hazai műmozgalmainkról és műtörkévéseinkről ezen-nel beszámolunk.

»De midőn e sikert méltányolva kiemel-jük, sőt dicsőítjük, nem szabad, úgy vélem, a műbírálat elől sem kitérnünk, és szemet hunyva a műnek kevésbé sikerült tartalma s iránya felett elhallgatnunk. Mert minket illehet, uraím, a nemzeti művészet magasabb irányainak cél-tűznünk s a hazai közvéleménynek kifejezést adnunk.

»Nem értem ezalatt az, hogy a műkritika ama kötelességet teljesítsük ily művekkel szem-ben, mely azoknak többé-kevésbé sikerült, vagy hiányos részleteit és technikáját tűzi ki feladatául. Ez az illető szakbírálatok teendője, melyet meghoz az erre hivatott műíródalom. Nekünk elég, ha általánosabb műletet mondunk a felett, hogy különböző tehetségű és ké-pességű, sőt szorgalmú és képzettségű művé-szeink erejükhez képest jobban, vagy kevésbé jól igyekeztek-e feladatuknak megfelelni.

Egyesek alakzatai gyakran ridegebb és kemé-nyebb, kellő erő és szin nélkül, mintegy sietve és elhamarkodva festett gyengébb rész-letei mellett, a mű nagyobb része mégis nem-csak sikerült, de sőt egyes részeiben a maga-sabb tökélyig is emelkedik, s itt-ott kellemmel és szellemmel találkozunk az alkotásban is. Lotz nevezetesen e művében újra nagy mes-ternek bizonyította magát a szakértők közt egyhangú a nézet, hogy itt oly magas fokot ért művésze, mely őt nemcsak hazánk, de a világ mai első művészei sorába emeli. És mes-terünk, mint e festménye egyik avatott mű-bírálnoka helyesen mondja, e művével is nem-csak megfelelt eddigi hírnevének, de azt való-ban felül is haladta. Nehézségét a nehéz hely-zet, a homorú kör terén való csoportosítás és a rövidítések képeztek; de melyeket ő mes-terileg legyőzött és csak a színezetet választá meg s alkalmazta kevésbé sikerülten. Nem említve az egészben az experimentáló fresco-technikai árnyoldalakat. Másképp minden mű-értő élvezettel nézheti és tanulmányozhatja e mester compositióját és rajztökléjét. A mily magasra emelte ez által újra művészetünket, úgy ez alkotást valóban monumentális és festőművészetünk számára egyik iskolává tette.

»De a mily méltánylólóg nyilatkozhatunk erről, annyira el kell ítélnünk az itt kifejtett festészet banális tárgyát és témáját. Hát fes-tészetünknek az első ily kitűnő alkalomkor, midőn ily fényes téren oly tömegesen lép fel, nem lett volna semmi egyéb mondani valója, nemzetéhez szólva végre egyszer, mint e chab-lonszerű üres formai dolgok- és alakzatoknak, allegorikai és mythologiai figuráknak, minden magasabb bensőbb értelem nélküli ismétlése! Az örökös Apollók és Gratiák, Musák s min-denféle allegorikai nemtői, hozzá az egész Olym-pus minden isteneivel s ezeknek legrészletesebb vonatkozásaival?!

»Ez az, a mi felett valóban kétségbe kell esnünk; ha ily helyütt és téreken, eszmeszegé-nyen százezerszer is megint csak ezen elkopott és elfakult antik allegorikiakat és mythologiaikat kellelten kénytelen másolgatva festegetjük, melyek a mai műveltségre nézve örökkösen ismét-lődő egyhangú alakzataik s előállításaiuknál fogva nemcsak banalisan unalmasak, hanem értelmetlenek s érthetetlenek egyaránt. Ki fe-dezhet fel bennük valami újabbat és meg-kapót, a mit már czerszer jobban és szebben nem festettek volna. És a nép és nemzet nagy zömében ki érti, vagy ki goutirozza ezen vonat-kozásokat: Olymp összes istenci s asszonyágai különös viszonyait? Ki találja örökkö szépnék ez örökös bachusi dőzsöléseket és zászlók me-neket, kecskelábú és szarvú, vagy fülű és állat-farkú satyr és faun kíséretükkel; vagy akár az Orpheusok s Amphionok, a Marsiasok s Euridicék, az Aurorák és Lunák, az Amorok és puttik végtelenül ismétlődő képeivel? Mintha

mindezeknek a magyar dalszínház festésére kellett volna várnok, hogy újra feldicsőítessenek, s mintha a magyar dalszínház legmelőzhetőbb lényegét képeznék, melyek nélkül el sem lehetne, mert immár századokon át így festette ezeket a chablonszerűség.

»De hát végre is talán nem vennők rossz néven, ha ez valamely közönséges szűkebb téren foglal helyet; hol jobbat sem lehet, mint kis rövid műkifejezést alkalmazni, egy ily decorativszerű banalis allegorikai és gratiai, apollói és musai festménnyel. — De ily elsőrendű téren, oly dús alkotásnál újra megint csak az ily ürességeket ismételtetni akkor, midőn alig várjuk már, hogy nemzeti eszményeinket és alakjainkat e művészet által egyszer méltón kifejezve lássuk; ez, úgy hiszem, erőnknek, tehetségünknek elhanyagolása s elvesztegetése, a pangásra és tehetetlenségre való örök kárhözhatása, folytonos fejletlenség, kiskorúság és lelki szegénység. Mert ha ez valóban így lenne folyton, akkor művészetünknek nemcsak eszme- és formafejlődésében meg kellene akadnia, hanem ezzel elhanyagolnók saját népies nemzeti eszme- és kedélyvilágunk, történelmi és nemzeti jellemünk kifejezését. És hűtlenek lennénk ez által önmagunkhoz, ha nemzetünk művésze az irányát nem igekeznék magasabbra emelni. S ez az, a mi ellen társulatunk élén küzdünk, és hála Istennek, talán nem is egészen siker nélkül; ámbár még csak a kezdetnél vagyunk és messze a magasabb czéltól, melyet elgémünk kell és mely szemünk előtt magasan a távolban lebeg.

»A magyar dalszínház magyar festészeti témája ezzel szemben kétségtelenül visszacsúszást és hanyatlást tanúsítana, ama szép és bátor kezdemények és lendület után, melyet művészetünk ez irányban már a ferenczvárosi templomban, a nemzeti muzeumban, sőt a »Vigadóban« vett. Hol mindenütt hazai festőink, Lotz, Than és Wagner, nagy és részben szép falképekben megkísérelék már a magyar szent legendát és történetet, a magyar ősmondát és hitregét ábrázolni: Szt. István és Szt. László képeiben, Hunyadiiban és Kapisztránban, Mátyás királyban és Tündér Ilonában, s a nemzeti muzeum magyar művelődéstörténeti képkörében.

»De hát vannak talán, kik elmosolyodnak hazafiai naivságunkon vagy chauvinizmusunkon? hogy nem ily komoly képkörök, nem hazafias scéna, nem talán, mint ők vélhetik, mai szűk magyar costumú alakok, hanem mosolygó és tánczó Musák kellene nekik, a mese és rege tündérvilága, a zene és dal-élet képe.

»De hát nem volna-e nekünk ilyen népies zenei és dal-életünk, rege- és tündérvilágunk? Vajjon ezért a szomszédba kell-e mindig mennünk, vagy éppen az elmúlt világok Olympja által lehet-e egyedül boldogulnunk? Valamint, ha van magyar zene és dal, van daljáték, magyar élet és jelenetek képeivel — ne legyen-e annak képzőművészeti magasabb jelvényes kifejezése? Ime itt van a Wagneri zene, mely minden részében a germán nemzeti regével, alakokkal, képzéssel és művészetével átvitte, érvényesítette, megalkotta népe és évszázadok eszményeit e téren is.

»De természetesen, ha mi eszményeink alakítására mindig csak a classicus antik képköröket, az idegen allegorikákat és mythológiákat festjük, — míg hazai és nemzeti képnek csak azt véljük, ha csárdát és betyárt festünk, nemzeti mythosunkat és régiség-történetünket vagy nem ismerjük, vagy nem tudunk vele bánni, s ha egyszer elvettve rájövünk, ezt is legfőleg csak közönséges érzékes jelente-kké törpítve profanáljuk, úgy képzőművészetünk nem lesz soha képes a nemzet magas eszményi világának kifejezésére.

»Pedig nekünk is bármennyi tárgyunk volna erre mesékben és regékben, melyek képeinek, ha valahol, kétségtelenül a magyar dalházban lett volna helyük. Mily szépen megalkották immár az ily köröket a németeknél

Schwind, a magyar Szt. Erzsébet képköre festője, a Wartburgi dalverseny mellett Melusinájában s hét hollójában, a Wagneri festők köre s legújabbban Aigner, Dornroschen, Schneewittchen stb. compositióiban.

»És ha mindez kevés és kétes volna még, van nekünk, Uraim, műfelnünk és műtörténetünk. Vannak a magyar dal- és zeneéletnek éppen úgy magasabb történeti eseményei és jelenetei, mint a magyar képzőművészet többi ágainak; ha nem is éppen sok, ha nem is éppen valami nagy és világra szólók ezek, de nekünk így is drágák és emlékeztetők, mert nemzeti műveltségi életünk hagyományai és története.

»Kezdehetők bátran ezek sorát akár pogány- és középkorunk dalnokai és hegedőseink, akár hagyományos és regés, akár allegorikus és jelvényes képeivel, mint a német képzőművészet. Os hun mondánk hagyományai és magyar hősdalaink egyes számai úgy is elvegyülnek a nemzet bevándorlásakor az ő germán hősmondával, a Niebelungokkal, a mint ezt Pilgrim passau püspök már apostolkodva köztünk járva a Duna mentében, ekkor újra, utolsó szerkezetében, a magyar nép életképeinek hatása alatt szerkeszté össze.

»De alig hogy a keresztvétel felvéve, általa a polgárosodásba léptünk, már első szent királyaink és érsekeink Esztergomban és Székesfehérvárott világra szóló egyházi és udvari dalnappályáiról beszélnek a történelmi krónikai feljegyzései is. Épen úgy, mint akár ma, Liszt és köre, a Wagnerék és Bülowok mellett annyi más külföldi zene- és dalnevezetesség látogatja hazánkat, behatoltak már akkor is a zene és dal mesterei.

»Az egyházi zene ez időben élte éppen újabb korszakát. A sz-galleni monostor zeneiskolája s utánna a metzi és fuldai, rheimsi és regensburgi monostorok, nagy lendületet adtak a zene- és énekyakaratnak; midőn Arezoi Guido új iránya erre forradalmat keltett e téren. Így menekült e közt a híres zeneszerző Arnold, Berthold örgróf unokája, a regensburgi emerián zárda szerzetese, mint zeneszerző újítása miatt Asztrik érsekhez Esztergomba, hogy Szent Emeranról szóló új dallamait, ugynevezett új antiphonáit ott előadja. Mert akkor egy híres új antiphona és sequentia, ornatúra és farcitura éppen oly esemény volt, mint ma valamely oratorium és symphonia, cantata s opera. Míg később halljuk ismét, hogy a székesfehérvári királyi udvar is ily nagy éneknapéveknek volt színhelye, melyeket a német kereszties vitézek első csapatai tartának, midőn itt Enzo szerzetes-költő Krisztus századairól szóló versei dallamát adja elő; s ezzel ünneplik a visszatérő Altmann paderborni kanonoknak az alatt püspökké történt megválasztása örömhírét.

»Igy vonul ezentúl krónikáink és legendáink sovány lapjain keresztül is a dal- és zenehagyomány emléke, mint már Szent Gellértnél népünk énekét feljegyezve találjuk, egész az Anjoukig és Mátyás királyig; midőn már idegen írók hirdetik a magyar hős és víg dalok ünnepies előadását, a nagy király fényes asztalkörénél, s idegen olasz játékosok és zenélők szereplését az udvarnál. Mint ezt egyik operazene-írónk találon használta fel motívumul akkor, midőn a magyar műzenét a párisi világszimpadon bemutatni kívánta. Míg festészetünk ellenben erre a kinálkozó alkalmat is elmulasztotta felhasználni. Pedig mily dús jelenet adhatott volna Mátyás és Beatrix fényes udvara körével, magyar és olasz zenészei s énekesi játéka ábrázolásával.

»Bármily szomorú is a sirva vigadó magyar zenének korszaka a török világban, mégis Balassa Bálint dalaival és tánczaival, a nemzeti fejedelmek, mint Bethlen és Brandenburgi Katalin fényes udvartartásával, a Rákóczi-nóta festői jeleneteivel, a mint azokat például egy külföldi író (Prokesch-Osten: Erinnerungen) a felföldön még e század elejéről is meg-

hatóan eseteli, vagy gróf Fáy e nemű magyar népzenei feljegyzései, mindannyi, és nem egy érdekesebb és szebb képletet nyújthatának még a képzőművészetnek, mely a magyar zenét előállítani és jelezni kíváná. Nem is emlitem a népiesnek bájosabb oldalait. Nem a külföldi zenének újabb behatását: az Eszterházyak udvarának például Haydn által magasra emelt zenekörét. De itt kinálkoznék újabb első magyar dalműveink, operáink eszménye: újabb zeneünnepeink; Liszt híres felléptével kezdve, annak Magyar Szent Erzsébet oratoriuma és koronázási miséje, Vörösmartyanak hozzá szóló fenkelt ódája, melynek minden strófája egy-egy nagyszerű képet adhat a művészek s ezek zenék mindannyi illusztrációját szolgáltatják vala. És más hasonló hazai jelentősebb zeneeseményeink sorából is nem egy volna így kiemelhető; hogy például ezek közül csak a korszakias újabb Wagner-mozgalmak köréből is említsük azon találó képeket, melyeket minap id. Abrányi festett Wagnernek nálunk felléptéről. Hogy fogamzott meg itt zenéjének elismerése és cultusa előbb, mint hazájában vagy máshol; hogy szólott és irt ő már akkor zenei naturalizmusunk ellenében annak méltóbb emeléséről.

»És ha mindez nem elég, nincsenek kiváló költőink is, kiknek nem egy témája, ily rege- és dalvilága nem egy jelenete lett volna-e jól alkalmazható a magyar dalház képkörén? Nem alkotók-e erre belőlük is hasonló cyclusok, minőket épen egyik hazánkfa remekül megalkottott Göthe Faustjában és Schiller Gloeckjában. És mily emelkedetten fogja fel ezt például Matejkónál a legvel nemzeti művészet, mutatja épen legújabb tárgya, nemzete népdala hős és jós költőjének apotheosisa előállítását. Hallottuk is, hogy ifjabb festőink egyike, Feszty Árpád feladatával szemben át volt hatva ily egészségesebb, magasabb hazafias műértéttől és Vörösmarty Csongor és Tünde-je regényes képeit kívánta alkalmazni, hasonlóan, mint Than előbb Tündér Ilona mondáját felhasználta, mesterének Rahlinak élénk elismerésével. És a francia hírneves művész, Bennezet legújában 1881-ben így alkalmazta a toulousi színház hasonló főlepén a francia regéből Clemence és Isaura apotheosisa nagyszerű festményét. Míg nálunk ily tervezet sem jöhetett létre, s annak is hátrálnia kellett ez allegorikai és mythologiai banalisan elkopott laposságok elől.

»Mily következetesség van azután ebben, midőn ellenkezőleg, a ház szobrászati díszében a történeti szempontra fektette a súlyt; s a zene szobrászati allegorikai helyett, melyek még csak hamarabb megjárnak, a világ idegen nagy mestereinek szobrai alkalmazta az épület homlokzatára; igaz, meglehetősen előnytelenül, de ezt az építészet okozta. Míg kapujánál épen a magyar zene két nevezettségének is adott helyet, Lisztnek és Erkelnek, kik e szerint mintegy igényelnék, hogy bent is a magyar zene képköréire nyíljék az általuk díszített bemenet.

»Ily eljárással szemben megbocsátják önök, hogy szavunkat mindannyiszor felemeljük és kénytelenek vagyunk figyelmeztetni nemzeti művészetünket, hogy hasonló lelketlen felfogás nem lehet egyszerűen képzőművészetünk feladata; hogy ezen egyszer már túl kell emelkednie; hogy az iskola gyakorlata, chablonya és modelje nem képezheti egyedüli irányt; hogy ha nincs eszméje, lelkesedése és mondani valója, igekeznie kell azt megszereznie.

Ezután szónok okadatulja, hogy a Renaissance idejében, mért volt jogosabb az antik tárgyak feldolgozása és kisédi Stöhr művészeti évkönyvéből az adatokat, melyek megmutatják, hogy Németország mily sikerrel halad a művészet megnemzetesítésének útján. Aztán így folytatja:

»A magasabb műtörekvés végre is mindinkább azon öntudatra emelkedik, hogy népeink és hazájának is van vallási és nemzeti

élete s eszmévilága, s ennek regei s irodalmi képei köréből előállítani, elbeszélni és mondani valója; és nem foroghat mindig egy s ugyanazon eszmekör képeinek érzéketése s iskolai modelljei terén. *Hagyjuk ezt formai alaptanulmánynak, és azután kísérgetőnek, ott, hol nincs másra helyünk és módunk.* De hogy egész nagy monumentális műcsarnokok, melyek új műveltségi tényeket és eszméket hirdetni hivatják, századszor se tudjanak mást mondani, mint csupa conventionalis üres allegóriákat és kopott vagy már érhetetlen mythosokat bármily formai szépségek utánzásával, ez, ismétljük, nagy eszmegényesség jele.

»Egyébiránt ismeretes tanúság ez arra, hogy ily nagyobb műalkotásokat nem lehet és nem szabad egyszerűen sem egyesek, sem csupán építészek, sem festők és szobrászok, vagy bárkinek tetszésére, gondolatmenetére, belátására vagy szeszélyére bízni. Ha ily monumentális történeti, nemzeti művek és képkörök alkotásáról van szó, helyt kell adni a nemzet magasb közvéleményének, melyet a művészet s a műértők tágabb köre mellett, a nemzet műveltség-története kiváló ismerőinek, vizsgálóinak s íróinak szakköre képvisel, mely ha e szakismeret mellett magasb honfiumi érzéttől lelkesedik és népevel együtt érez, első rendben van hivatva ily alkotások tervezésére. Rég elismerte ezt már a műveltebb külföld. Szembetűnő példáját adta minap Bécs városa. A mint kitűnő monumentális műalkotásai során páratlan műemlékszerű városházának csarnokát fölemelte, még el sem készült vele, midőn már tanácsstermei számára a város legnevezetesebb történeti, eseményei képeinek falfestményeit tervezte. És bár erre bizottságot szervezett művészek és műismerők egyike, mondhatjuk, korunk egyik legnagyobb műértője és műirója, Thausing, a bécsi egyetem műtörténettanára, első tiltakozott és figyelmeztetett közzétett nyílt levelével, kimutatva, hogy ily tervezetnél nemcsak a művész és műértő szűkebb s egyoldalú iránya és nézetének kell tekintetbe jönni, hanem magasabb, emelkedettebb és mélyebb nemzeti történet-érzet és műveltség-történeti ismeret kell hozzá, hogy az megfelelő alkotás legyen. Hogy e nélkül rendesen mily okatlan és sületlen, anachronismussal és inconvenientiaikkal, sőt historiai bakokkal hemzsegő alkotások létesülnek, nevezetes példákkal illusztrálható, valamint Thausing hasonló bécsi mesterek történeti festményein szembeszökőn illusztrálta. Mig ellenben ismeretes, hogy a művészet oly lángszellemeinek is, mint egy Michelangelonak első remekművei alkotását a tudós humanista Poliziano sugallta és tervezte; és hogy Rafael korának humanista philologusai és theologusai inspirációja alatt állott, tárgyai megválasztása és kivitelében, mint ezt Parnassusa és Disputája elárulja: és hogy soha nagy művészi élet és képesség, ily magasabb ismeret hatása alól nem vonhatja ki magát, ha nem akar egyoldalú irányok szűk látókörében megszübbadni. Annál szükségesebb ez ott, hol, mint nálunk, eddig sem hazai iskola, sem gyakorlat, sem művészet, sem nemzeti fel-fogás nem adhatta meg azt a művészeknek, s azért, ha az utcai közönséges népcéleken túl a magasabb historiaira akar emelkedni, ezen ismeret legfeljebb egy vagy más történeti kézikönyvünk írójának néhány, mintegy kizsákkított s elégtelen lapja olvasásával kénytelen megszerezni. De ezzel még sem annak mélyebb jelentőségéről és szelleméről, sem tágasabb összefüggő menetéről és eszmeköréről azért kellően tájékozva nem lesz és fel-fogása, valamint tanulmánya önként homályos és szegényes marad.

»Múltán kell azért felemelnünk szerény bár, de figyelmeztető szavunkat. Reméljük, hogy nem fog félreértetni, sem rossz néven vétetni, de talán sikerülhet a kezdet ezen tévedése közt végre is helyesebb utat törnünk a hazai műirányoknak. Ime már is itt áll a magyar tud. akadémia nagy díszterme képköré-

nek tervezete előttünk, melynek kiviteléhez mintegy évtized óta készülünk, melynek való-sítását évtizede tervezzük, de létesülés stádiumába vinni, épen e nehézségek és kételyek miatt, egy magasabb nemzeti képkör megalkotása iránt, alig mertük. Végre azonban eljutottunk volna már odáig, hogy néhány hó múltán kitűnő mesterünk, Benzur megkezdheti méltó feladatát; mely nem banalis Apollók és Minervák jelképes formáival és alakzataival, hanem a hazai, nemzeti tudományos s irodalmi életünk fejlődése és mozzanatai festőbb jelenetei képköreinek ábrázolásával fogja emelni a nemzeti önértetet és művészetet.

»Ezzel méltán kezdetét veheti immár történetfestészeti iskolánk, mely hivatva lesz emelkedő műemlékeink egész sorát díszíteni, épülfelében és restaurációban levő egyházainkat, országházunkat, felállítandó történeti s egyéb képtárainkat és műcsarnokainkat. Szégyen lenne művészetünkre, ha e feladatok nem találják készen a kellő magaslaton oly szép lendületek indult festészetünkét és szobrászatunkat.

»Ne hunyjunk azért szemet a magasabb cél előtt, hogy méltók legyünk rá. S ezzel szemben legyen megbocsátva ismételt és szünetlen figyelmeztetésünk, melylyel ugy hisz-szük, e helyt is, *más rendes alkalom hiányában felhasználva azt*, csak kötelességet teljesítettünk.

Ezek után szónok áttér a társulat ez évi működésének méltatására és jövőre szóló terveire. A beszéd eme részében felemlíti: hogy a társulat kiállításai nem mutatják a következetes haladást és hogy az idej tárlat is a tavalyihoz képest hanyatlást mutatott; hogy a társulat azon lesz, hogy költségvetése keretén belül meggazdálkodható és rendelkezésre fenmaradó összegekkel is ezentul művásárlásai rendes számláját dotálhassa és hogy ezentul az adósgátörlesztés és egyéb jövedelmek által mindinkább növekedő készletei egy részét a rendes képvásárláson felül, magasabb művészi célokra fordíthassa; hogy jövőre, a *kiállítások szívonala* emelésének czéljából 800 forint utazási költség fog évenként szenteltetni külföldi jelesebb művek beszerzésére; hogy a tagok száma már mintegy 2000-re tehető, mely körülmény biztosítja, hogy a társulat illően és sikerrel fömállhasson; és hogy a műlapok művészi értéke évről évre emelkedik és hogy jövőre Ligeti mester szép »Vajda-Hunyad vára«, előtérben a hazaérkező Hunyadi-család lovas-menetével és Wagner Sándor hazánkfia által festett egy kép reproduktiója fog a műlapok közt szerepelni.

Végre felemlíti szónok mindazt, a mi a művészet fejlesztésére legutóbb történt és jövőre nézve tervezetetik a kormány, a főváros és egyes egyházi intézetek részéről. Az ötvösműkiállítást is meleg szavakkal üdvözölve, fejezi be beszédét.

A beszédet a jelenlevők zajosan meg-éljenezték.

Ezután a titkári jelentés olvastatott fel. Ebből a következő fontosabb adatokat vesszük ki: a Verescsagin-kiállításból, a nagy nyers bevétel daczára, a társulatnak jutott néhányad csupán 1416 forintot, a Zichy-kiállításból jutó hányad 603 forintot tett. Az öszi kiállítás első sorozata 1846 frt jövedelemmel záródott. A másik sorozat jövedelme némi javulást jelez ugyan az előbbi évek hasonló jövedelmeihez képest, de még mindig nem felel meg azon tetemes költségeknek, melyeket az ilyen nemzetközi kiállítások rendezésével a társulat magára vállalt.

Ezzel szemben örvendetes haladást tanúsít a művásárlások összege. Mig az 1879. év folyamán 20,614 forintot, 1880-ban csupán 17,064 frtot, 1881-ben pedig 33,315 frtot tett ki kiállításainkon a művásárlások összege és 1882-ben összesen 105 mű 41,224 forint 10

kron vétetett meg, addig a lefolyt évben 152 eladott műtárgy után összesen 42,715 frt 39 kr. folyt be, mely összeghez ha hozzávesz-szük a társulat által a képcsarnok-egylettel szemben vállalt kötelezettség fejében a nemzeti muzeumi képtár számára Liezenmayer Sándornál 4000 frtért megrendelt »Magyarországi Szent Erzsébet« és Aggházy Gyulától ugyane czélból 1000 frtért megvásárolt »Terrefere« című olajfestményeknek ez idén kifizetett összesen 5000 forintnyi vételárát, ugy az ezen évben művásárlásra fordított összeg 47,715 forint 39 kr-ral vehető fel.

A társaságnak még két rendkívüli feladat terhét is kellett elvállalnia.

Az egyik volt egy magyar osztálynak szervezése a müncheni nemzetközi műkiállításán. Az ott kiállított 47 magyar műtárgy közül hat vevőre talált és a kiállítási jury Mészöly Gézának balatonparti tájképét II. oszt. éremmel tüntette ki.

A második rendkívüli teher a műcsarnok felvilágított nagy termének átalakításából származott. A terem jelenlegi magassága az üvegmenyezetig 8 méter 50 centiméter és a párkányzatig, a meddig a festményeket emelni lehet, 7 méter. A világítási szerkezet az utóbbi öszi kiállításon teljesen kielégítőnek bizonyult.

Ezen nagy kiadás fedezése végett, a költsön felvételére nyert felhatalmazást igénybe venni nem kellett. Fedezte azt a társulat rendkívüli segélyforrások nyitása nélkül egy-részt az által, hogy az előirányzott jövedelem tényleg nagyobb összegben folyt be, másrészt a kiadások rovatában elért megtakarítások által. A kimutatás tanúsága szerint a 73,568 frt előirányzattal szemben összesen 75,058 frt tényleges bevétel áll, míg a kiadás oldalán előirányzott 65,817 frt helyett tényleg csak 61,886 frt adatott ki; innen van, hogy a nagyterem átalakítására ezenfelül fordított 7024 frt sem ingatta meg a társulat háztartásának egyensúlyát.

A társulatnak a jelen 1884. évre előirányzott *szükséglete* 51,852 forintot, *fedezete* pedig 57,908 forintot tesz.

A közgyűlés a jelentéseket jóváhagyólag tudomásul vette és a szokásos felmentvényt megadta. Azután megválasztott alelnökül: gróf Károlyi Tibor; és az 1884-re kilépő választmányi tagok helyébe a művészek közül: Kovács Mihály, Ligeti Antal, Pártos Gyula, Strobl Alajos, Tölgyessy Arthur és Vastagh György; műpártolók: Berzevicsy Albert, Grötschel Imre, Havas Sándor, Maszák Hugó, Pulszky Károly és gróf Teleki Géza. Ezzel a közgyűlés véget ért.

KÉPZŐMŰVÉSZETI HIREK.

»AZ ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS KÉPZŐMŰVÉSZETI CSARNOKA pályaterveinek megbírálására kiküldött bizottság a kivitelre a »fehér csillag jel« alatt benyújtott tervet ajánlja az építészeti, illetőleg az országos bizottságnak. A ki-tűzött két díjat pedig egyenlő két részre osztva, a »Palladio« és a »Művészet hajléka« jelűek alatt benyújtott pályatervek szerzőinek ajánlja kiadatni, ugy hogy ezek mindegyike ezer forintot nyerjen.

»SZÉKELY BERTALAN a lanyhább időjárás beálltával azonnal hozzáfog a Deák-mauzoleum festményeinek festéséhez, hogy azokat az őszig teljesen befejezhesse.

»SIEMIRADSKY legújabb festménye »Egy orosz fejedelem holttestének elégetése a 10-ik században« most Berlinben látható. A festmény ki lesz állítva Hamburgban, Drezdában, Bécsben, Budapesten és azután Moszkvába szállítatik az ottani történeti muzeumba, a melynek számára festetett.

„Erste Produktiv-Genossenschaft der Klaviermacher“

Arany- és más magas érmeikkel kitüntetett gyár.

WIEN.

Verschiedene goldene Medaillen und andere hohe Auszeichnungen.

„Bécsi zongoragyár Produktiv-szövetkezet“

kitünő gyártmányok, melyek minden tekintetben kiállják a versenyt a leghiresebb zongorákkal.

KAPHATÓK:

Barna egyszerű hurozott

Fekete egyszerű hurozott

Barna kereszt-hurozott

Fekete kereszt-hurozott

Egyedüli főraktárunk Budapesten (váci-utca 3. szám), a „Harmonia“ zongorateremben.

Zenetanárok lakcímei.

ZONGORA:

Bartay János, nemzeti zenédei t. váci-u. 10.
 Deutsch Willy, bálvány-utca 18.
 Drescher Raimund, kerepesi-ut, kerep. ndv.
 Erney József, nemz. zen. t., kerepesi-ut 24.
 Gobbi Henrik, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár.
 Huber Károly, nemz. zenédei karnagy, a heggedi kímítvelési osztályok tanára, új tőzsdé-épület.
 Khayll Antal, Thonet-udvar.
 Kindtner Károly, vas-utca 17.
 Klínger Sándor, sugár-ut 23 III. em. 9. ajtó.
 Kont Ilona, sugár-ut 60.
 Koschircz János, sugár-ut 89.
 Lövinger Ignác, váci körút 3 III. em. 7. a.
 Major J. Gyula, váci-körút 17.
 Dr. Popper Armin, sugár-ut 80.
 Rausch Károly, nemz. zenédei tan., Hunyadi-utca 3.
 Schütze Rezső, nemz. zenédei tanár, nagykoron-utca 4.
 Serly Lajos, a népsz. karnagy, Sándor-u. 30.
 Sipos Antal, magán zeneakadémia tulajdonosa, Kecskeméti-utca »Geiste«-ház.
 Somogyi Mór, Zrínyi-utca 3. sz. I. em. 19. a.
 Székely Imre, nemz. zenédei tanár, a zongora kímítvelési osztályok tanára, szerb utca 2.
 Vajdaly Béla, nemz. zenédei tanár, külső dob-utca 49.

HARMONIUM és ORGONA.

Erney József, kerepesi-ut 24.

ÉNEK.

Huber Károly, új tőzsdé-épület
 Igerics Katalin, Lipót-utca 6
 Passy Cornet Adél, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár asszony, múzeum-körút.
 Pauli Richárd, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, dohány-utca 28.
 Paks Ferencz, nemz. zen. t., Klauzál-u. 4.
 Schmidt József, Lipót-utca 19
 Ulrich Cécilie, a budai zeneakadémia tanárnője, Albrecht-ut 6.

ZENESZERZÉS.

Erney József, kerepesi-ut 24.
 Huber Károly, új tőzsdé-épület
 Major J. Gyula, váci-körút 17.
 Nicolitsch Sándor, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, Kazinczy-utca 17.
 Paks Ferencz, Klauzál-utca 4.

HEGEDÜ.

Frankhauser Károly, diófa-utca 18.
 Gobbi Alajos, nemz. zen. t., magyar-u. 36.
 Huber Károly, új tőzsdé-épület.
 Kis Péter, nemz. zenédei tanár, Sándor-u. 5.
 Meszáros Imre, tüzoltó-utca 10.
 Pischinger A., nemz. zen. t., mező-utca 6.

GORDONKA.

Szuk Lipót, nemz. zenédei tanár, sip-utca

Nemeske József

= Mignon =

zongorák. Tartós kitünő hangszerek. Különösen ajánlatos iskolák számára.

Hamburger Károly

bécsi zongoragyáros, készít kitünő zongorákat, melyek a „Harmonia“ zongorateremben folyton készletben tartanak és jutányos áron kaphatók.

Zongorahangoló lakcíme

megtudható a „Harmonia“ zeneműkereskedésben.

HESSE L.

nemesak, hogy szakértelemmel kezeli a hangolást, hanem mint volt zongorakészítő a hangszerek javítását is magára vállalja

Legújabb zeneművek:

- »Éjszaki fény«, keringő, szerző: SZTOJANOVITS JENŐ. — Ára 1 fit.
- »Csókon szerzett völegény« összes dalai, szerző: SERLY LAJOS. — Ára 1 fit 50 kr.
- »Tempelői« magyar dalmű kivonata, szerző: ERKEL ELEK. — Ára 1 fit 80 kr.

Kaphatók a „Harmonia“ zeneműkereskedésben, (váci-utca 3.).

Schmidt Ferencz
 Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák:
 Rövid salon, diófából
 »fekete.
 Árjegyzék küldeték, díj nélkül.

J. Heitzmann és fia
 cs. kir. udvari zongoragyáros.

Elsőrangú gyár, mely különösen arról nevezetes, hogy a legtartósabb hangszereket készíti. Zongorái az egész világon el vannak terjedve. S mindenütt egyaránt kelendőségnek és kedveltségnek örvendenek. Birja a legmagasabb kitüntéseket.

Egy jeles gondokatanár

lakcíme
 megtudható kiadóhivatalunkban.

Wessely Márton
 zongoragyáros.

Különös specialitás az úgynevezett »Diminutiv« zongora, legkisebb alak s mégis erős, tömör hang. Bármilyen kicsi szobában is elfér. Az egész zongora 1 1/2 méter. Különféle érmek.

EHRBAR
 világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongoragyártás remekei közé tartoznak. Tartósságra utólérhetetlen, ezen tulajdonságnak köszönhető a gyár nagy hírnevét.

Kaphatók:

Salon Stucz, diófa
 » » fekete
 kereszt-hurozott és egyszerű.

Kisorsolással egybekötött életbiztosítás.

MAGYAR-FRANCZIA
 BIZTOSÍTÓ-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Befizetett tőke	4.000.000— fit
Ágio-tartalék	707.200— »
Rendelkezési és nyereség-tartalék	424.821'03 »
Árfolyamkülönbözeti tartalék	80.000— »
Díjtartalékok	1.049.936'02 »

A díjak jutányosak.

Előforduló káresek gyorsan és pontosan felvétetnek és kifizettetnek.

Felvilágosításokkal készséggel szolgálnak az igazgatóság irodahelyiségeiben

BUDAPEST, IV. VÁROSHÁZTÉR 1. SZ.

és nemkülönben a társaságnak az osztr. magyar birodalom területén fennálló összes vezér-, fő- és alügynökségei.

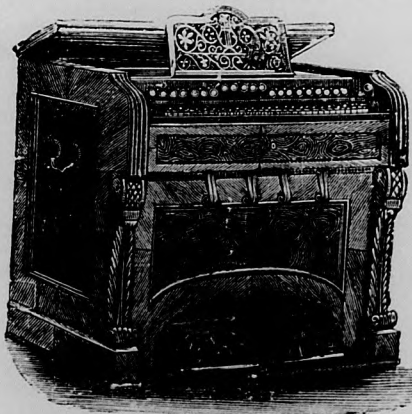
Szállítvány-biztosítás.

Megvakult tükrök újra befödetnek

Prager Zsigm. és Társa
 tükörgyárában

IV. Lipót-utca 33. sz.

hol egyéb javítások is eszközöltenek.

A legkitünőbb
 HARMONIUMOK

Tietz Péterutóda
 Kotykiewicz Teofil
 gyára.

A legjobb minőségű harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és salon-harmoniumok. Prolongement és percussióval templomok és iskolák számára 100 forinttól felfelé.

Több évi jótállás!

Árjegyzék kívánatra bérmentve küldetnek.

A »Harmonia« egyes számának ára melléklet nélkül 20 kr.